

NORDISKA ROMANTIKER

Malmö Konserthus, lördag 10 maj kl 15.00

2007/2008

MALMÖ SYMFONIORKESTER

VASSILY SINAISKY dirigent

INGER DAM -JENSEN sopran

KARL- MAGNUS FREDRIKSSON baryton

LENNART STENKVIST programvärd

Jörgen Svensson konsertmästare

WILHELM STENHAMMAR (1871-1927)
Excelsior!, konsertuvertyr op 13 15 min

JEAN SIBELIUS (1865-1957)
Var det en dröm? op 37:4 2min
Demanten på marssnön op 39:6 2min
Flickan kom ifrån sin älsklings möte op 37:5 3min
Arioso op 3 4min
Våren flyktar hastigt op 13:4 2min

PAUS

WILHELM STENHAMMAR
Florez och Blanzeflor op 3 9 min
Mellanspel ur Sången 5 min

HUGO ALFVÉN (1872-1960)
Jag längtar dig ur Sju dikter, op 28 2 min
Skogen sover ur Sju dikter op 28 3 min
Midsommarvaka, svensk rapsodi nr 1 op 19 12 min

VASSILY SINAISKY DIRIGENT

Vassily Sinaisky är MSOs chefsdirigent sedan januari 2007. En rutinerad musiker med diger meritlista. Tiden efter Musikkonservatoriet i Leningrad var han assistent till den legendariske dirigenten Kirill Kondrasjin hos Moskva-filharmonikerna. Sinaisky vann guldmedaljen i den prestigefyllda Karajantävlingen 1973 och engageras sedan dess av orkestrar över hela världen. Konserter och skivinspelningar kritikerrosas. Åren 1991-1996 var Sinaisky chefsdirigent och konstnärligt ansvarig för Moskva-filharmonikerna. Därefter erhöill han samma position hos Ryska statens symfoniorkester (Jevgenij Svetlanovs tidigare orkester), som han lämnade så sent som 2002.

Numera har Vassily Sinaisky sin bas i Amsterdam, där han bor på Bachstraat ett stenkast från Concertgebouw. Staden är ett stort musikaliskt centrum och det är nära till allt. Inte minst till Manchester i England och uppdraget som förste gästdirigent sedan 1996 för BBC Philharmonic Orchestra. Mycket tid kommer förstås också att tillbringas här i Malmö de närmaste åren.

Med BBC-orkestern i Manchester har han gjort ett antal skivinspelningar på Chandos, främst med rysk musik av bl a Balakirev, Sjtedrin, Glinka och Sjostakovitj. Sommaren 2007 påbörjade han och MSO inspelningen av Franz Schmidts fyra symfonier för skivmärket Naxos. Nyligen har Sinaisky dirigerat Los Angeles Philharmonic, BBC Symphony Orchestra, Concertgebouw-orkestern i Amsterdam och varit på turné i Spanien med City of Birmingham Symphony Orchestra. Säsongen har också innehållit

Foto: Marco Borggreve

debuter med Pittsburgh Symphony Orchestra och Finska Radions Symfoniorkester. Genom åren har Sinaisky även arbetat mycket med opera och varit förste gästdirigent vid Bolshoj i Moskva. Han har haft framgångar vid Komische Oper i Berlin och English National Opera i London. I år debuterar han med San Fransisco Opera.

INGER DAM-JENSEN sopran

"Inger Dam-Jensen gave a brilliant theatrical display as Cleopatra. Here is a soprano who has everything - great looks, a sparkling voice that never loses its quality, glittering allure and intensity." Så lyriskt uttryckte sig recensenten Richard Fairman i Financial Times. Danska sopranen Inger Dam-Jensen har en enastående röst, hon är lika hemma på koloratur som legato och hon brukar vinna recensenternas bifall.

Några av höjdpunkterna i hennes meritlista är Mahlers Des Knaben Wunderhorn med New York Philharmonic Orchestra under ledning av Sir Colin Davis, Brittens Les Illuminations med Berliner Philharmoniker och Bernard Haitink, Mahlers andra symfoni med Philharmonia Orchestra och Christoph von Dohnányi, flera framföranden av Mahlers fjärde symfoni bl a med Sydney Symphony Orchestra och Edo de Waart, Strauss Brentano Lieder med Deutsches Symphonie Orchester Berlin och Jesús López Cobos samt finalen av Strauss Daphne och Vier letzte Lieder med Tjeckiska Filharmonikerna och Vladimir Ashkenazy. Inger Dam-Jensen har även kunnat ses i operaroller som Pamina i Trollflöjten vid Opéra Bastille, Despina i Così fan tutte, Blondchen i Enleveringen ur seraljen, Lisa i La Sonnambula vid Royal Opera Covent Garden i London samt på hemmaplan vid Det Kongelige i Köpenhamn.

I diskografin återfinns Peer Gynt (Teldec), Solomon under ledning av Paul McCreesh (Deutsche Grammophon), Ein Deutsches Requiem (Chandos) samt en samling med

Foto: Isak Hoffmeyer

Carl Nielsens sånger (DaCapo). Nyutgiven är Händels Julius Caesar på DVD (Harmónia Mundi) och snart släpps sånger av Richard Strauss (Alta) på CD. Några av dessa Strauss-sånger framförde Inger när hon var på Norrlandsturné med MSO och Vasily Sinaisky i slutet av april.

Den här säsongen har Inger Dam-Jensen bl a kunnat höras i Don Giovanni och Lucia di Lammermoor i Köpenhamn, Peer Gynt i Cleveland och Washington, Mahlers andra symfoni med Royal Scottish National Orchestra och i Milano samt Beethovens Missa Solemnis med DR Radiosymfoniorkestret och Herbert Blomstedt.

KARL-MAGNUS FREDRIKSSON baryton

Barytonsångaren Karl-Magnus Fredriksson har examen från Operahögskolan i Stockholm, där han studerade för professor Erik Saedén. Karl-Magnus utnämndes 2004 till hovsångare, som en av de yngsta någonsin. Sedan nästan tio år tillbaka är han knuten till Kungliga Operan i Stockholm, där han t ex har gjort ledande roller i Barberaren i Sevilla, Figaros bröllop, La Bohème, Trollflöjten, Eugen Onegin, La Traviata och Trubaduren.

Som en ofta anlitad konsertsångare har Karl-Magnus sjungit med bl a London Symphony Orchestra, DR Radiosymfoniorkestret och Orchestra Sinfonica di Milano. Han har också framträtt med Göteborgs Symfoniker vid flera tillfällen, liksom med Kungliga Filharmonikerna. Han är också en återkommande gäst hos Sveriges Radios Symfoniorkester.

Karl-Magnus Fredriksson har gjort många CD-inspelningar för Chandos, Vanguard Classics, Deutsche Grammophon, Naxos och Finlandia. Nyligen utkom CD:n Nostalgia. Genom åren har han medverkat vid flera tillfällen i både radio och TV, bl a i nyårsfirandet på Skansen för några år sedan.

Vid sidan av sången arbetar Karl-Magnus Fredriksson även som tonsättare och arrangör.

Foto: Ola Strangeways

LENNART STENKVIST programvärd

Foto: Ulla Alderlin

Lennart Stenkvist är VD för Malmö SymfoniOrkester och konserthuschef sedan säsongen 2003/2004. Här berättar han kort om sig själv. -Jag tog studenten på Adolf Fredrik och studerade sedan musikvetenskap och estetik. Efter första lärospånen vid Sohlmans musiklexikon, musikförlaget Edition Reimers och Regionmusiken i Jönköping har jag varit chef för Musica Vitae, Umeå Sinfonietta, Helsingborgs Symfoniorkester och Sveriges Radios Symfoniorkester. Innehållet i dessa chefsbefattningar har varierat men genomgående har programsättningen spelat en stor roll. Det har blivit många verk att lyssna på och kombinera till program genom åren. En stor del av dessa har glädjande nog haft svenska upphovsmän. Därför känns det som "hemmamatch" att ta mig an värdskapet för denna lördagskonsert med nordiskt tema.

WILHELM STENHAMMAR

Excelsior!, konsertuvertyr

Man har menat att 25-årige Wilhelm Stenhammars konsertuvertyr Excelsior! är ett yvigt Wagnerepigoneri, men nog finns här mycket som är äkta Stenhammar. "Lidelsefullt uppört" är beteckningen på huvudtemat och titeln syftar på något framstormande och uppåtsträvande. Partituret daterades i Berlin 4 september 1896. Man vet att Stenhammar såg en föreställning av Goethes Faust där säsongen 1892/1893 och att han köpte Goethes samlade verk. Volym 10, den med Faust, har lästs flitigt. Även om Faust är en litterär förebild, är det inte fråga om programmusik, bara om att återskapa en stämning. Den direkta inspirationen hittar man i samtalet mellan Faust och hans betjänt Wagner direkt efter Prolog i himlen och Natt. Uvertyren tillägnades Berlinfilharmonikerna, kanske något övermodigt för ett förstlingsverk. Men orkestern uruppförde den under ett gästspel i Köpenhamn den 28 december 1896 med ingen mindre än Arthur Nikisch som dirigent. Stenhammar hade i slutet av maj 1896 för andra gången spelat sin första pianokonsert i Köpenhamn. Han var alltså inte okänd som tonsättare i Danmark. Man upplevde uvertyren som harmoniskt traditionsbunden och påverkad av den tyska romantiken, man tyckte inte att musiken stod i relation till den utmanande titeln. När Stenhammar själv tog med verket på sin debutkonsert som dirigent med Kungliga Hovkapellet i Stockholm den 16 oktober 1897 blev det en vacker framgång.

© Stig Jacobsson

JEAN SIBELIUS Sånger

Jean Sibelius komponerade ett nittiotal sånger och flera av dessa har kommit att höra till den internationella romansskatten. De allra flesta skrev han med pianoackompanjemang, bara ett fåtal orkestrerade han senare. Många andra dirigenter och tonsättare har emellertid i efterhand gett sångerna orkesterdräkt. I det urval vi här presenterar har Sibelius själv orkestrerat Demanten på marssnön, Arioso och Våren flyktar hastigt. Var det en dröm? och Flickan kom ifrån sin älsklings möte orkestrerades av den kanadensiske tonsättaren John Estacio 2006 och urupfördes samma år i Toronto.

Josef Julius Wecksell var en finsk motsvarighet till Stagnelius, en tragisk gestalt i den finsk-svenska litteraturen som redan från 1860-talet utvecklade en svår sinnessjukdom. Det hindrade inte att hans dikter i hög grad inspirerade Sibelius. Var det en dröm? (1902) är en liten naiv lyrisk pärla, underbart sångbar, som handlar om den olyckliga kärleken. Demanten på marssnön (1900) berättar om snökristallen som smälter när den bleka mars-solen kysser den. Orkesterns inledande B-durackord är i sig en liten iskristall. Men det är Johan Ludvig Runeberg som i hög grad dominerar som Sibelius textförfattare. Hans kraftfulla dikter har sina rötter i nordiska folksånger och i synnerhet Flickan kom ifrån sin älsklings möte (1901) bygger konsekvent upp en dramatisk stegring när flickan undviker moderns närgångna frågor. Till slut kan hon inte hålla inne med sanningen och med stort artad verkan kommer en vändning med nytt musikaliskt innehåll. Sibelius hävdade själv att han skrev sitt Arioso 1893 (därav det låga opusnumret), men det sa han bara för att kunna ge ut sången på det finska förlaget Westerlund. I själva verket komponerade han det 1911, men vid den tiden hade det tyska förlaget Breitkopf & Härtel ensamrätt på hans nya verk. I alla fall tonsatte han i detta verk Runebergs dikt Flickans årstider direkt för stråkorkester, pianoversionen kom två år senare. Sången handlar om konflikten mellan lydnaden till modern och kärleken till gossen. Pojken är våren och modern vintern. I Våren flyktar hastigt (1892) pendlar stämningen mellan hopp och förtvivlan. Flickan klagar i essmoll över att hennes skönhet flyr lika snabbt som våren, men den förhoppningsfulle gossen svarar i Ess-dur.

© Stig Jacobsson

Var det en dröm?

(Text Josef Julius Wecksell)

Var det en dröm att ljuvt engång
jag var ditt hjärtas vän? –
Jag minns det som en tystnad sång,
då strängen darrar än.

Jag minns en törnros av dig skänkt,
en blick så blyg och öm;
jag minns en avskedstår, som blänkt, –
var allt, var allt en dröm?

En dröm lik sippans liv så kort
uti en vågrön ängd,
vars fågning hastigt vissnar bort
för nya blommors mängd.

Men mången natt jag hör en röst
vid bittra tårars ström:
göm djupt dess minne i ditt bröst,
det var din bästa dröm.

Jean och Aino Sibelius, kring år 1891-1892
Foto: Atelier Nyblin, Helsingfors

Demanten på marssnön

(Text Josef Julius Wecksell)

På drivans snö där glimmar
en diamant så klar.
Ej fanns en tår, en pärla,
som högre skimrat har.

Utav en hemlig längtan
hon blänker himmelskt så:
hon blickar emot solen,
där skön den ses uppgå.

Vid foten av dess stråle
tillbedjande hon står
och kysser den i kärlek
och smälter i en tår.

O, sköna lott att älska
det högsta livet ter,
att stråla i dess solblick
och dö, när skönst den ler!

Jean Sibelius år 1904 (gouache av Albert Edelfelt)
Aino år 1906 (åkvarell av hennes bror Eero Järnefelt)

Flickan kom ifrån sin älsklings möte

Sibelius dränktes i hyllningar vid sitt 70-årsfirande. Till exempel Tyskland gav honom sitt högsta konstnärliga utmärkelse-tecken, Goethe-medaljen. Nazisterna hade redan tagit makten och rikskansler A. Hitlers underskrift följde med medaljen. Festmiddagen var Sibelius sista stora uppträdande i offentligheten. Aino Sibelius fick sitta som sällskap till sin idol, Carl Gustaf Emil Mannerheim. Salens högtalare skallade av Sibelius andra symfoni i en radiosändning där Otto Klemperer dirigerade New Yorks filharmoniker." (Källa: www.sibelius.fi)

Flickan kom ifrån sin älsklings möte,
kom med röda händer – Modern sade:
Varav rodna dina händer, flicka?
Flickan sade: jag har plockat rosor,
och på törnen stungit mina händer.
Åter kom hon från sin älsklings möte,
kom med röda läppar – Modern sade:
Varav rodna dina läppar, flicka?
Flickan sade: jag har ätit hallon,
och med saften målat mina läppar.
Åter kom hon från sin älsklings möte,
kom med bleka kinder – Modern sade:
Varav blekna dina kinder, flicka?
Flickan sade: red en grav, o Moder!
Göm mig där, och ställ ett kors däröver,
och på korset rista, som jag säger:
En gång kom hon hem med röda händer;
ty de rodnat mellan älskarns händer.
En gång kom hon hem med röda läppar;
ty de rodnat under älskarns läppar.
Senast kom hon hem med bleka kinder;
ty de bleknat genom älskarns otro.

Våren flyktar hastigt

(Text Johan Ludvig Runeberg)

"Våren flyktar hastigt,
hastigare sommarn,
hösten dröjer länge,
vintern ännu längre.
Snart, I sköna kinder,
skolen I förvissna,
och ej knoppas mera."
Gossen svarde åter:
"Ån i höstens dagar
gläda vårens minnen,
än i vinterns dagar
räcka sommarns skördar.
Fritt må våren flykta,
fritt må kinden vissna,
låt oss nu blott älska,
låt oss nu blott kyssas."

Arioso

(Text Johan Ludvig Runeberg)

Flickan gick en vintermorgon
i den rimbeströdda lunden,
såg en vissnad ros och talte:
Sörj ej, sörj ej, arma blomma,
att din sköna tid förflutit!
Du har levat, du har njutit,
du har ägt din vår och glädje,
innan vinterns köld dig nådde.
Vårre öde har mitt hjärta,
har på en gång vår och vinter,
gossens öga är dess vårdag,
och min moders är dess vinter.
Vårre öde har mitt hjärta,
har på en gång vår och vinter,
gossens öga är dess vårdag,
och min moders är dess vinter.
Sörj ej, arma blomma,
att din sköna tid förflutit!

WILHELM STENHAMMAR

Florez och Blanzeflor

Wilhelm Stenhammar komponerade drygt hundra sånger, allt från enkla visor till stora dramatiska ballader. Oscar Levertins drömska dikt om det lyckliga kärleksparet Florez och Blanzeflor är en sorts nordisk motparallell till Tristan och Isolde. Dikten har lockat många tonsättare, inte minst åren kring sekelskiftet då det var populärt med medeltidssvärmeri. Oskar Lindberg skrev en stor symfonisk dikt och såväl Peterson-Berger som Stenhammar skrev en omfattande sång till orkester.

Det var medan Stenhammar ännu var Joseph Dentes elev i harmonilära som han 1891 komponerade sin stämningmättade ballad, samma år som Levertins dikt gavs ut i tryck. Faktum är att Stenhammars noter är daterade i april och att dikterna inte kom ut förrän till hösten. Hur gick det till? Man vet inte säkert, men Wilhelm var ungdomsvän med diktarens syster Anna. Kanske hade han fått dikten i manuskript... Sagan bygger på Floire et Blancheflor, en provencalsk versberättelse från 1100-talet. Den handlar om två föräldralösa barn av kunglig börd som växer upp tillsammans, fattar tycke för varandra och möts i en innerlig och hövisk kärlek som övervinner alla hinder. Det faktum att Levertin just förlorat sin unga hustru har säkert spelat in. Hos Levertin blir det en poetisk, färgrik dröm, en serie kärleksfulla minnesbilder.

Wilhelm Stenhammar med Jean Sibelius t v och Carl Nielsen t h vid Nordiskt Musikmöte i Köpenhamn 1919.

© Stig Jacobsson

Florez och Blanzeflor

(Text Oscar Levertin)

När aftonrodnan sin rosenkorg tämde
I den flyende dagens spår,
Och maj i sitt vårliga töcken gömda
Allt hagtornens blomstersnår,
Om blommas och vitblommas
kärlek jag drömde,
Om Flores och Blanzeflor.

Det var två konungabarn som lekte
Med spiror och äpplen av gull,
Varandra som bi och blomma smekte,
Då våren av doft stod full,
Och äppelblommornas snöfall blekte
All örtagårdens mull.

Det var två konungabarn, som redo
Till bröllop en sommardag,
medan lekarna nyckelharporna vred,

Och burgundern rann röd över lag,
Och ängarnas klöver ångorna spreda
I starka, kryddade drag.

Det var ett konungapar, som i gamman
Vid härden i högsätet satt,
Njöt tårarnas sorgdryck samman
Och samman festernas skratt,
Tills döden slog aska på spiselflamman
Och tog dem en kärleksnatt.

När aftonrodnadens facklor blänkte
Vid den döende dagens bår,
Och maj i sin skymningsslöja sänkte
Min ensamma vandrings spår,
på blommas och vitblommas
kärlek jag tänkte,
på Florez och Blanzeflor.

WILHELM STENHAMMAR

Mellanspel Ur Sången

I början av 1920 var det dags för Musikaliska Akademien i Stockholm att börja tänka på sitt 150-årsjubileum året därpå. Man gav Wilhelm Stenhammar uppdraget att komponera lämplig festmusik, helst en kantat. Det var tonsättaren själv som kom med det något överraskande förslaget att texten skulle skrivas av kollegan Ture Rangström. Stenhammar skrev en dramatisk, smått patetisk, kantat med storsvenska drömmar. För att balansera denna första del med den enklare och mer musikantiska andra delen behövdes ett mellanspel. Detta innerliga och koralbetonade adagio har blivit en älskad och ofta spelad meditation. Däremot får man mycket sällan höra hela kantaten, uruppförd den 18 december 1921 på Akademiens högtidsdag.

© Stig Jacobsson

HUGO ALFVÉN

Jag längtar dig och Skogen sover

Den synnerligen mångsidige Hugo Alfvén var inte bara en av våra allra främsta tonsättare, han var också en mästerlig akvarellist och författare till frodigt fabulerande memoarer. Som musiker var han en gedigen dirigent av såväl orkester- som körmusik och han komponerade flitigt i de flesta av tidens genrer. Hans orkestreringskonst är legendarisk och hans förmåga att omforma enkla folkvisor till konstfulla körsånger är grundläggande för den svenska körkonsten. Många av hans drygt femtio sånger hör till de bästa som skrivits i Sverige.

De båda sångerna Jag längtar dig och Skogen sover ingår i samlingen Sju dikter, op 28 från 1908. Texterna är skrivna av Ernst Thiel, mer känd som grundaren av Thielska konstgalleriet på Djurgården. Thiel var amatör som diktare, men Alfvén har lyckats med bedriften att lyfta texterna till angelägna konstverk. I synnerhet Skogen sover har blivit ett ofta framfört mästestycke.

© Stig Jacobsson

Jag längtar dig (Text Ernst Thiel)

Jag längtar dig.
Jag längtar ditt rike.
Jag längtar mest,
Då du är när.
Jag längtar alltid,
Till ditt skönhets rike,
Jag längtar dit,
Då jag är där.

Skogen sover (Text Ernst Thiel)

Skogen sover.
Strimman på fästet flämtar matt.
Dagen vakar i juninatt.
Tystnat har nyss hennes muntra skratt,
Redan hon sover.
Till hennes sida jag stum mig satt.
Kärleken vakar över sin skatt,
kärleken vakar i juninatt.

HUGO ALFVÉN

Midsommarvaka

Hugo Alfvén var åren kring sekelskiftet känd som en mycket allvarlig herre. Han hade komponerat två stora symfonier som avslöjat stor lärdom och ett djup som dittills var okänt inom den svenska musiken. Det var därför många som lyfte förundrat på ögonbrynen när de 1903 stiftade bekantskap med hans första svenska rapsodi, Midsommarvaka. Här var det ett helt annat kynne. Han slår an svensk folkton med burlesk humor. Här berättas om den svenska midsommarnatten där vare sig brännvin eller slagsmål saknas. Inte undra på att denna musik spreds över världen och formade bilden av Sverige. Musiken dök upp i en mängd arrangemang, ibland förvanskad till oigenkännlighet. Många fall utvecklades till tröttande rättsärenden, som i alla fall bidrog till musikens berömmelse och inte oävana inkomster... Om man så vill är detta i bästa bemärkelse programmusik och tonsättaren har själv mycket detaljerat redogjort för händelseförloppet. Men musiken står utmärkt på egna ben utan fastlåsta associationer.

© Stig Jacobsson

Tisdag 13 maj kl 19.30 ScenTisdag

Kammarmusik bak & fram, publiken på podiet.
Introduktion och eftersnack med kvällsmacka i
musikerkantinen, ett samarbete med MSOV,
SymfoniOrkesterns Vänner

Kerstin Jansson-piano, Benjamin Mönnekes-violin
Annette Helmers-cello

FELIX MENDELSSOHN   Pianotrio nr 1
ANTONÍN DVORÁK   Dumky-trion

100 år

LARS-ERIK LARSSON in memoriam

Onsdag 14 maj kl 18.00 EFTER JOBBET

En timmes musik utan paus. Buffé i foajén före
konserten. Bordsbeställning 040-664 60 20

Malmö SymfoniOrkester
Okko Kamu, dirigent
Lennart Stenkvist programvärd

LARS-ERIK LARSSON   Musik för orkester
LARS-ERIK LARSSON   Pastoralsvit

Torsdag 15 maj kl 19.30 SYMFONIKONSERT

100-årskalas firas med tårtbodyffé i foajén.
Bordsbeställning 040-664 60 20

Malmö SymfoniOrkester
Okko Kamu, dirigent
Jörgen Pettersson alt saxofon
Lennart Stenkvist programvärd

LARS-ERIK LARSSON   Ostinato
LARS-ERIK LARSSON   Saxofonkonsert
LARS-ERIK LARSSON   Musik för orkester
LARS-ERIK LARSSON   Pastoralsvit

Malmö Konserthus Biljettkassa 040-34 35 00 www.mso.se